

Kostel sv. Maří Magdalény. Presentace archeologických památek v Praze na příkladu archeologicky odkrytého a prezentovaného malostranského kostela

Jan HAVRDA, Michal TRYML

ANOTACE: *Problematika archeologicky odkrytých a posléze prezentovaných fragmentů architektury na území Prahy je představena na konkrétním příkladu, na objevu a prezentaci části presbytáře gotického kostela sv. Maří Magdalény na Malé Straně (Praha 1).*

1

Obr. 1. Praha, Malá Strana, kostel sv. Maří Magdalény, dům čp. 387, interiér západní části středního traktu, se skleněnou podlahou, která překrývá zdivo presbytáře gotického kostela. (Foto Michal Tryml)

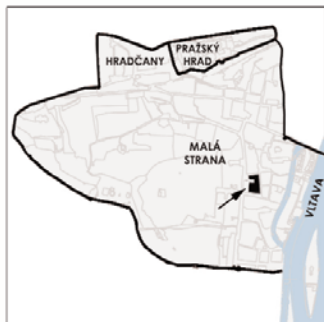
Úvod

Odkryv středověkých stavebních konstrukcí je především při provádění archeologických výzkumů měst poměrně častým jevem. Pokud jde o nálezy významné či něčím neobvyklé, bývá často nastolená otázka, zda je žádoucí a možné tyto nálezy uchovat. Už jenom důvodů, které vedou k podání návrhu na uchování, existuje celá řada, od ryze odborných až po společenské či politické. Rozsáhlé stavební zásahy do historických jader měst (v našem případě Prahy), které postupně likvidují další a další pozůstatky života našich předků, vyvolávají stále více potřebu uchovat pro budouc-

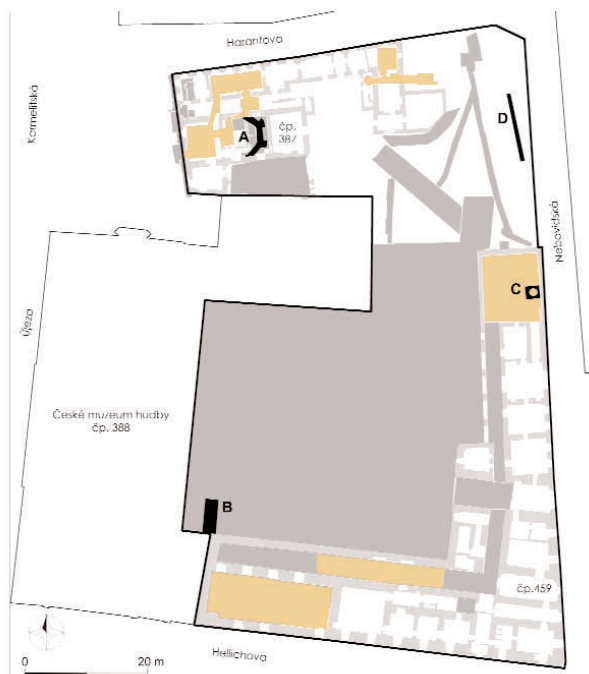
nost alespoň ty nejcennější z nich. Tak počet archeologických památek ponechaných v místě svého nálezu (in situ) nebo konzervovaných a přenesených jinde stále vzrůstá. Jen za poslední roky je možné na území Prahy evidovat minimálně pět případů.¹ Je zřejmé, že mnohé z těchto památek představují významný prvek středověké Prahy a jejich uchování a případná prezentace se významně podílejí na vytváření genia loci české metropole. Spolu s tímto trendem vzrůstá potřeba diskuse nad teoretickými a praktickými otázkami realizace podobných záměrů. Jde zejména o problematiku způsobů a reálnosti zajištění jejich dlouhodobé ochrany (konzervačních postupů, klimatických podmínek, stanovení režimu a správce památek) a možností (i oprávněnosti a účelnosti) jejich zpřístupnění veřejnosti. V úvodu je třeba poznamenat, že i na pražském území se tato problematika dotýká nejen při archeologických vý-

■ Poznámky

1 Jedná se například o tři románské domy objevené při rekonstrukci bývalých kasáren Jiřího z Poděbrad na náměstí Republiky na Novém Městě pražském. Dnes se zde nalézá obchodní centrum Palladium, v kterém jsou zmíněné objekty prezentovány. Naposledy Zdeněk DRAGOUN: *Prezentované pozůstatky románských obytných staveb v areálu obchodního centra Palladium na náměstí Republiky v Praze*, in: *Zprávy památkové péče* 68, 2008, č. 4, s. 264–267. V čp. 660/1 na nároží náměstí Republiky a ulice U Obecního domu je prezentována vyzdívka středověkého staroměstského příkopu, odkrytá při archeologickém výzkumu vyvolaném rekonstrukcí domu na hotel. Dalším příkladem je archeologicky objevená rotunda sv. Václava na Malostranském náměstí, k tomu Jarmila ČIHÁKOVÁ, Martin MÜLLER: *Zpráva o nálezu rotundy sv. Václava na Malostranském náměstí v Praze*, in: *Zprávy památkové péče* 66, 2006, č. 2, s. 100–116.

2

3

4

zkumech odkryté architektury sakrální a profánní (zejména románských domů), ale v poslední době čím dál častěji i nálezů jiných (klasickým příkladem jsou konstrukce pecí). Předložený článek je pokusem o pohled archeologa, i když se jedná o typicky multioborový problém. U archeologa a jeho objevu vlastně celý příběh prezentované (nebo zasypané) památky začíná.

Archeologický výzkum a konzervace nálezů

V letech 2003–2005 prováděli pracovníci NPÚ – ÚOP v hlavním městě Praze záchranný archeologický výzkum v bloku mezi ulicemi Na Újezdě, Karmelitskou, Hellichovou, Nebovidskou a Harantovou (Praha 1 – Malá Strana, viz obr. 2). V té době šlo o plošně největší výzkum pražského historického levobřeží (obr. 3).² Konstrukce historických budov byly podrobeny současně probíhajícímu stavebně-historickému průzkumu a nově byly zpracovány i písemné prameny.³ Výsledky výzku-

mu byly zatím publikovány velmi předběžně,⁴ nicméně není pochyb, že mezi nejvýznamnější nálezy patří odhalení pozůstatků klášterního kostela sv. Maří Magdalény, jehož existence byla dosud známa pouze z písemných pramenů a ikonografie.⁵

První přímá zpráva o klášteře magdalenitek na Újezdě pochází z roku 1329, badatelé se vesměs

■ Poznámky

- 2** Jan HAVRDA, Michal TRYML: *Praha 1-Malá Strana, Karmelitská ulice čp. 387/III a Nebovidská ulice čp. 459/III*, in: Zdeněk DRAGON a kol., *Archeologický výzkum v Praze v letech 2003–2004*, Pražský sborník historický 34, 2006, s. 325–328; též: *Praha 1-Malá Strana, Karmelitská ulice čp. 387/III a Nebovidská ulice čp. 459/III*, in: Zdeněk DRAGON a kol., *Archeologický výzkum v Praze v letech 2005–2006*, Pražský sborník historický 35, 2007, s. 315–316.

Obr. 2. Praha, Malá Strana, lokalizace areálu stavby hotelu Mandarin v prostoru historického města na levém břehu Vltavy. (Autorem ??????????????????)

Obr. 3. Praha, Malá Strana, parcely domů čp. 387 a 459, na nichž vyrostl komplex hotelu Mandarin. Šedě archeologicky prozkoumaná plocha, okrově plocha sklepů. Z celkové plochy 5152 m² jsou po výstavbě archeologické terény dochovány maximálně na ploše 1596 m². Písmena označují prezentované fragmenty architektury: A – zbytek kostela sv. Maří Magdalény, B – pilíř vynášecího pasu základů barokního ambitu, C – renesanční studna, D – koruna středověké ohradní zdi kláštera. (Kresba J. Hlavatý)

Obr. 4. Praha, Malá Strana, dům čp. 387 se zakresleným půdorysem kostela sv. Maří Magdalény. Černě – partie kvádríkové zdi románského předchůdce, šedě – předpokládaná románská konstrukce, červeně – zdivo gotické, světle červeně – předpokládaný průběh zdiva lodě pod dlahou Karmelitské ulice, tmavě modře – renesanční úpravy (přizděné opěráky presbytáře), světle modře – prodloužení kněžiště (v první třetině 17. stol., patrně po roce 1613). Světle zelená vyznačuje pod dnešní podlahou prezentovanou část gotického presbytáře, včetně základu oltární menzy. (Kresba J. Hlavatý)

3 Jan BERÁNEK, Květa KROULÍKOVÁ, Luboš LANCINGER, Tomáš KYNCL: *Praha 1-Malá Strana, Nebovidská 1, čp. 459/III*, standardní stavebně-historický průzkum, nepublikovaný rkp., Praha 2004; Michael RYKL: *Karmelitská čp. 387/III, Praha 1-Malá Strana*, hloubkový stavebně-historický průzkum pozůstatků bývalého kostela sv. Maří Magdalény, nepublikovaný rkp., Praha 2004. Na stavebně-historickém průzkumu objektu se podílel též M. Semerád a M. Kovář. Dále viz Michael RYKL: *Hloubkový SHP a dokumentace. Poznámky k praxi mezioborové disciplíny*, in: Svorník 4, 2006, s. 79–100. Písemné prameny k čp. 387 nově zpracoval Jan PAŘEZ: *Klášter sv. Maří Magdalény na Malé Straně*, nepublikovaný rkp., Praha 2005.

4 Jan HAVRDA, Michal TRYML: *Neznámé raně středověké opevnění jižní části pražské Malé Strany*, in: *Archaeologia historica* 31, 2006, s. 109–118; Štěpán RŮCKL, Jan HAVRDA, Michal TRYML: *Renaissance cesspit from Malá Strana in Prague*, in: *Studies in Post-Medieval Archaeology* 2, 2007, s. 361–382; Jan HAVRDA: *Příspěvek k raně středověkému opevnění Prahy*, in: *Archeologie ve středních Čechách* 12, 2008, s. 651–670; Jan HAVRDA, Michal TRYML: *Kláštery magdalenitek a dominikánů u sv. Maří Magdalény na Malé Straně v Praze. Příspěvek archeologie k poznání jejich podoby*, *Staletá Praha* 25, 2009, č. 2, s. 26–46.

5 Zdeněk DRAGON: *Praha 885–1310. Kapitoly o románské a raně gotické architektuře*, Praha 2002; Pavel VLČEK, Dušan FOLTÝN, Petr SOMMER: *Encyklopedie českých klášterů*, Praha 1997, s. 466–469; Pavel VLČEK a kol.: *Umělecké památky Prahy. Malá Strana*, Praha 1999, s. 491–494.

Obr. 5. Praha, Malá Strana, kostel sv. Maří Magdalény, pod nazelenalou skleněnou podlahou je při pohledu z výšky zřetelná vnitřní brana závěru presbytáře i blok zdiva základů oltářní menzy. Vlevo část dodatečně vložené cihlové barokní hrobky. (Foto Michal Tryml)

5

shodují v názoru, že klášter s kostelem byly vystavěny nedlouho předtím – v době, kdy sem byl konvent přesunut ze Starého Města.⁶ V roce 1420 byl klášter vypálen, a i když se jeptišky po husitské revoluci nakrátko vrátily, kostel ani klášterní budovy se již obnovit nepodařilo. Předpokládáme, že loď kostela byla zničena a presbytář existoval dále jako samostatná stavba. Jeho závěr byl zbořen někdy v první polovině 17. století, kdy bylo nutné zvětšit plochu svatyně. Tuto změnu stavby, která byla provedena protažením bočních stěn k východu, spojujeme s přechodem lokality do majetku dominikánského řádu (1613).⁷

Fyzická podoba svatyně byla dosud rekonstruována pouze z nepřímých indicií. Autoři staršího stavebně-historického průzkumu z roku 1965 došli rozbořením budovy čp. 387 k závěru,⁸ že dochované zdi loď někdejšího kostela jsou situovány ve středním traktu dnešního domu, zatímco zdivo východního závěru bylo zcela zbořeno a jeho základy je nutné hledat pod dnešní úrovní domovního dvora.⁹ Proto bylo překvapením, když archeologická sonda, realizovaná v místě budoucího dojezdu výtahu, narazila na zdivo presbytáře ve střední části domu (obr. 4). Ukázalo se, že pod podlahou přízemí je až do výše jednoho metru dochováno i nadzemní zdivo polygonálního závěru kostela. V místech lomení polygonu jsou situovány koutové přípory (obr. 7). Na obou odkrytých nárožích bylo zdivo zpevněno nárožními pilíři. Původní podlaha chóru byla tvořena prostými čtvercovými keramickými dlaždicemi, z nichž se dochovaly pouze nevelké fragmenty podél zdí. V jižní části odkryté partie byly zdi presbytáře porušeny výstavbou cihlové hrobky, jejíž stavba proběhla v 17. století, kdy závěr gotického kostela již nestál. Současně (v roce 2004) prováděný stavebně-historický průzkum prokázal, že ve stěnách dnešního domu jsou – místy až do výše prvního patra – dochovány severní a jižní zeď kněžiště, a nikoli kostelní lodí. Tu tedy musíme hledat západně – pod dlažbou bezejmenného náměstíčka v Karmelitské ulici. Základové zdivo kostelní lodě bylo skutečně

v další fázi výzkumu dokumentováno ve výkopech před západním průčelím domu čp. 387. Víme, že loď byla široká 9,8 metrů; při určení délky se musíme spolehnout na novověké plány parcelních hranic, ze kterých lze odvodit, že její celková délka byla téměř 16 metrů. Podobu klášterního kostela lze tedy na základě nových zjištění poměrně spolehlivě rekonstruovat (obr. 4).

Vraťme se ale k průběhu archeologického výzkumu. Výkopové práce v sondách byly ukončeny vybráním novověkého stavebního zásypu zhruba na úrovni gotické podlahy (necelý metr pod dnešní podlahou přízemí), takže nebyly narušeny starší vrstvy uvnitř ani hroby hřbitovního horizontu vně kostela. Pouze na jednom místě interiéru byla v další fázi výzkumu prozkoumána i situace pod podlahou kostela. V sondě byla mimo jiné identifikována základová spára presbytáře gotického kostela a poměrně mocné sídlištní souvrství z 11.–13. století, které výstavbě kostela předcházelo.¹⁰ Po objevu závěru kostela bylo zřejmé, že stavební jáma pro dojezd výtahu nemůže být do těchto míst projektována. Odkryté zdivo se nadto nalézá těsně pod dnešní úrovní podlahy a bylo nepochybné, že konstrukce budoucí podlahy bude muset jeho korunu respektovat. Současně začal být řešen základní problém, kterým bylo další nakládání s odkrytým fragmentem kostelního závěru. Stav odkrytého zdiva nebyl dobrý, většina opukových kamenů v jeho koruně byla uvolněná, kamenické prvky z bloků opuky byly mnohonásobně rozpraskané. Dochované plochy omítky se záhy po odkrytí začaly uvolňovat od zdi. Zatímco pojivem základového zdiva byla kvalitní pevná vápenná malta, v partii zdiva nad bývalou podlahou byla malta chudší, drolicí se.

Je zajímavé, že z dvojího možného řešení (zaspání vs. prezentace) dával investor i za cenu poměrně vysokých nákladů od počátku přednost prezentační variantě. Vedla ho k tomu především možnost zvýšit atraktivnost nově budovaného hotelu. Naopak členové výzkumného týmu přistupovali k problému od počátku opatrněji. Byli si vědomi od-

povědnosti za další osud odkryté památky i rizika, které s sebou prezentační varianta nese. Dilema bylo zřejmé – nejšetrnějším způsobem nakládání s odhalenou památkou – architekturou je jednoznačně (po vhodné konzervaci) její opětné zasypání. Existují varující případy, kdy nepodařený pokus o prezentaci památky přivodil její zánik. Ve hře je i časový faktor. V okamžiku rozhodnutí není znám projekt, který bude řešit prezentaci památky (nelze posoudit jeho kvalitu). Nadto rozhodnutí, zda budou

■ Poznámky

6 Vycházíme-li z Tomkovy kombinace (Václav V. TOMEK: *Základy starého místopisu Pražského, Oddíl III, Malá Strana, Praha 1872*, s. 76), je možné předpokládat, že konvent byl na zdejší území přesunut Janem IV. z Dražic od staroměstského kostela sv. Havla v roce 1315 nebo krátce poté, kdy biskup musel řešit spor mezi magdalenitkami a menšími bratry od sv. Jakuba. Velmi pravděpodobná je i domněnka, že biskup použil k usazení konventu na pražském levobřeží nejspíš zboží své nebo své kapituly. František KAŠIČKA, Luboš LANCINGER, Milan PAVLÍK: *Nové objevy na území bývalého kláštera sv. Maří Magdalény na Malé Straně v Praze*, Staletá Praha 2, 1966, s. 183).

7 Už v roce 1604 postoupila metropolitní kapitula kostel sv. Maří Magdalény s okolím pražským dominikánům, ale až roku 1613 ho získávají do svého majetku spolu s bývalým klášterem magdalenitek definitivně; Pavel VLČEK a kol., cit. v pozn. 5, s. 490; dále viz Jan HAVRDA, Michal TRYML: *Kláštery magdalenitek a dominikánů u sv. Maří Magdalény na Malé Straně v Praze. Příspěvek archeologie k poznání jejich podoby*, Staletá Praha 25, 2009, č. 2, s. 36.

8 František KAŠIČKA, Luboš LANCINGER: *Praha-Malá Strana, dům čp. 387/III*, pasportizace SÚRPMO, nepublikovaný rkp., Praha 1965, s. 35.

9 Jan HAVRDA, Michal TRYML: *Několik poznámek k provádění stavebně-historického průzkumu z pohledu archeologa (na příkladu výzkumu v Karmelitské ulici na Malé Straně)*, Sborník 4, 2006, s. 271, obr. 1.

10 Jan HAVRDA, Michal TRYML, cit. v pozn. 9, s. 33, obr. 12.

Obr. 6. Praha, Malá Strana, kostel sv. Maří Magdalény, závěr presbytáře před dokončením. Zdivo základů menzy i severní partie obvodového zdiva nejsou ještě nadezděny nad úroveň podlahy. Prostor je ze západu i východu uzavřen nově vloženou cihlovou příčkou. (Foto Michal Tryml)

6

s hotelovými pokoji. V nové variantě byl prostor přezemí v celé hloubce domu uvolněn, bylo zrušeno přepatrování mezi přízemím a první patrem, z něhož zůstal jen subtilní můstek (obr. 1). Projektovaný výtah byl přemístěn do jiných částí budovy, byla změněna konstrukce podlahy (zdivo závěru kostela se nalézá těsně pod její úrovní) a posléze bylo rozhodnuto i o následné prezentaci objeveného zdiva, které se dnes nachází ve vstupní hale veřejně přístupných hotelových lázní.

Prezentace nálezů

Gotické zdivo bylo znovu odkryto až po ukončení hrubých stavebních prací v objektu. Před vlastní prezentací byl prostor závěru kostela upraven, byla položena podlaha z použitých cihelných dlaždic (obr. 6) původních rozměrů, koruny dochovaného zdiva (severozápadní partie obvodové zdi a základ menzy) byly místy nepatrně dozděny do úrovně nad podlahu. Provedené úpravy mají za účel zpřehlednit prostor a zvýšit jeho čitelnost pro diváka. Nález byl stavebně uzavřen a překryt skleněnými deskami. Atraktivnost úpravy zvýšilo bodové osvětlení detailů i nazelenalá barva skel (obr. 5). Uvnitř prostoru funguje klimatizace, která zajišťuje stejnoměrnou vlhkost opukového zdiva i dlažby, udržovanou v úzkých mezích automatickou regulací. Vlhkostní rovnováhu a teplotu dokáže regulace způsobit roční době, zabránit přiblížení vlhkostně nebezpečným nízkým teplotám i přeschnutí materiálů při vysokých letních teplotách. Přívod upraveného vzduchu s podílem vzduchu čerstvého vzbuzuje v interiéru přetlak bránící průniku nežádoucího vzduchu a také omezuje rozvoj mikroorganismů.¹³

Prezentace nálezu v Karmelitské ulici je tak příkladem poměrně výjimečného technického pojetí, kdy je nález v uzavřené schránce (ale stavební

konstrukce není odříznuta od podloží), uvnitř které má moderní technika zajistit vhodné podmínky pro jeho přetrvání. Na rozdíl od některých jiných nálezů je prezentace popisované památky určena už svým umístěním v recepci hotelových lázní alespoň částečně veřejnosti.¹⁴ Bodově osvětlený nález pod nazelenalým sklem bezesporu přispívá k atraktivitě a intimitě prostředí, ta není zatím rušena ani chybějícím informačním panelem (obr. 1).

Jen v krátkosti připomeňme, že prezentace části presbytáře klášterního kostela není jediným případem, kdy byl na základě objevených archeologic-

■ Poznámky

11 Ondřej ŠEFCŮ: *Prezentace archeologických památek z pohledu památkáře*, in: *Zprávy památkové péče* 68, 2008, č. 4, s. 283–285.

12 Jan MJARTAN: *Zpráva o konzervaci torza gotického kostela Maří Magdalény v Praze, Karmelitské ulici čp. 387/III*, nepublikovaný rkp., Praha 2004.

13 Projekt speciální klimatizace prostor s prezentovanou středověkou architekturou zpracovala firma Klimakom, s. r. o. Jan BAHR: *Hotel v Karmelitské Praze – klimatizace vykopávek*, Klimakom, s. r. o., Brno 2006. Koncepte technických zařízení zajišťujících vhodné mikroklima vychází ze studie prof. Němečka, Miroslav NĚMEČEK: *Přístupy k mikroklimatické ochraně základů kostela sv. M. Magdalény*, nepublikovaný rkp., Praha 2006. Je třeba poznamenat, že instalovaný klimatizační systém je plně zálohován. V případě výpadku jakékoliv jeho části začne automaticky pracovat záložní jednotka. Klimatizace byla do provozu uvedena 1. srpna 2006. Autory přírodovědného průzkumu salinity a vlhkosti objeveného zdiva byli P. Kotlík a P. Justa.

14 Je vhodné připomenout, že autory projektu rekonstrukce areálu byli Vítězslava Rothbauerová a Jiří Hůrka. Významný podíl na realizaci mají architektky Markéta Lievrová a Eva Kosová z NPÚ – ÚOP v hlavním městě Praze.

7

Obr. 7. Praha, Malá Strana, kostel sv. Maří Magdalény, presbytáře, spodní partie jibovýchodní koutové přípory, stav po konzervaci. (Foto J. Hlavatý)

kých nálezů na stavbě hotelu Mandarin změněn projekt. Asi dalším nejviditelnějším příkladem je prezentace základového zdiva nejnižšího z pilířů, na kterých byly postaveny základové vynášecí pasy zdi západního křídla barokního ambitu (obr. 3b). Požadavek na dochování pilíře byl vznesen památkáři a investor jej akceptoval. Dochovaný pilíř je ale přístupný pouze hotelovým hostům. Za skleněnou stěnou místního fitcentra působí jako dekorace, zvláště když i zde chybí jakékoli vysvětlení. Přístupné, alespoň návštěvníkům hotelové restaurace, je nápadné zdivo renesanční studny odkryté pod podlahou sklepa v objektu při Nebovídké ulici (obr. 3c). Naopak málokterý návštěvník hotelu si bez upozornění povšimne v dlažbě dvora pásu vyskládaného z lomové opuky (obr. 3d). Tímto způsobem byla nadezděna odkrytá koruna zdi, která pravděpodobně tvořila ohradu středověkého kláštera. Z hlediska ochrany archeologických památek znamenají také změnu vedení inženýrských sítí v přízemní západní části budovy čp. 387 provedenou poté, co zde bylo objeveno středověké zdivo, i změnu použité technologie při vedení inženýrských sítí podél západní fronty téže budovy. Místo bourání průrazů ve zdech, při nichž by zjevně došlo k úplné destrukci horních poloh historických konstrukcí, byly zdi v požadované hloubce provrtány. Všechny odhalené konstrukce byly před zasypáním výkopů separovány překrytím geotextilií. Uvedená konstatování snad působí velmi samozřejmě, lze ale pochybovat, že by bez stálé přítomnosti odborníka na stavbě (a tedy neustálé-

ho tlaku) bylo podobným způsobem s odkrytými konstrukcemi zacházeno.

Diskuse

O úspěšnosti snah ochránit archeologické památky při realizaci stavby se lze obecněji vyjádřit až s určitým odstupem po skončení akce. Bylo už konstatováno, že v případě výstavby hotelového komplexu Mandarin šlo o jeden z nejrozsáhlejších výzkumů na území Malé Strany. Od doby, v níž proběhlo stavební řízení, uplynula řada let. První vyjádření k nutnosti provést na místě záchranný archeologický výzkum pochází již z roku 1999. V době, kdy byla na vrcholu porevoluční stavební aktivita, se archeologická památková péče snažila hlavně zachytit všechny zemní zásahy do historických terénů a zabezpečit provedení záchranných výzkumů. Diskuse o uchování archeologických situací a terénů se teprve rozbíhala, a to i se zkušeností a pod dojmem z podobných rozsáhlých akcí, jako je výstavba hotelu Mandarin. Je téměř jisté, že dnes by podobný projekt, jehož výsledkem bylo zničení více než 3000 m² nenahraditelných historických terénů, vyvolal přinejmenším bouřlivou diskusi a dovolíme si tvrdit, že by nebyl orgány památkové péče jednoduše odsouhlasen. Je ovšem skutečností, že toto konstatování se zatím týká pouze historického území Prahy (tedy především Pražské památkové rezervace), kde je ničení archeologických terénů pocitováno nejtěživěji. Při bližším pohledu se zde objevují mikroregiony, kde jsou historické terény v podstatě zničeny a budoucí revizní výzkum zde již není možný.¹⁵ Podobné výsledky by však zcela jistě ukázaly i sondy vedené v některých okrajových územích Prahy (například Dejvícký potok).

Vraťme se ale zpět k prezentovaným archeologickým nálezům. Z odborného hlediska je zřejmé, že ztrátu informací způsobenou zničením historických terénů nemůže nahradit ani sebelepší prezentace části nalezených fragmentů. Věc sama má však další stránku. Je zřejmé, že prezentace (někdy halasná a okázalá) částečně legitimizuje provedené výkopy směrem k veřejnosti. Bude potřebné vyvinout tlak, aby byl do rozhodování o případné prezentaci vnesen systém umožňující uplatnit na prvním místě odborné hledisko.

Závěr

Při letmém pohledu lze konstatovat (ostatně nikterak překvapivě), že současný stav dochování archeologicky odkrytých a následně prezentovaných památek architektury na území Prahy je různý. Existují příklady zdařilé, ale i takové, u nichž se postupem času ukázalo, že je třeba uvažovat o řešení, které by nakonec nevedlo k fyzickému zániku památky (například zasypání).¹⁶ Je zřej-

mé, že základním východiskem pro diskusi je katalog takových památek. Ten bohužel pro území České republiky dosud nebyl – na rozdíl od Slovenska – zpracován.¹⁷ Základní přehled pro území hlavního města Prahy poskytuje (byť někdy nepřesný) seznam lokalit, vypracovaný pro jiné účely.¹⁸ Teprve na základě znalosti současného stavu je možné zpracovat materiál, který stanoví metodiku postupu v případech, v nichž se ukáže možnost zachránit a prezentovat (ať na místě, nebo přenesením) odkrytý archeologický nález. Nemáme při tom na mysli stanovení technických parametrů (ty se budou v konkrétních případech měnit a záleží především na názoru archeologa, který nález vykopával, eventuálně i na stanovisku dalších odborníků), ale určení závazných postupů, bez nichž není možné uvažovanou prezentaci akceptovat. Mezi ně bezesporu patří zpracování projektu a restaurátorské zprávy, stejně jako stanovení dalšího režimu péče o odkrytou památku. Pozornost bude nutné věnovat i řešení problémů odpovědnosti za budoucí stav nálezů a jeho prezentaci, povinnosti inovace zařízení po době jeho životnosti nebo přechodu odpovědnosti při změnách vlastnických vztahů k budově. Proto by bylo velmi žádoucí i zpracování dohody s vlastníkem památky. Je rovněž otázkou, zda by některé z uvedených materiálů neměly být povinnou součástí náleзовé zprávy o provedení výzkumu.

■ Poznámky

15 Například širší okolí náměstí Republiky na Novém Městě pražském. Zdeněk DRAGON, Jan HAVRDA, Zdeněk LOCHMANN, Martin OMEJKA, Michal TRYML: *K otázkám archeologické památkové péče v Praze*, in: Zprávy památkové péče 66, 2006, č. 2, s. 118, obr. 1.

16 Michal TRYML: *Břevnov, Pankrác a Dolní Chabry po třiceti letech. Zpráva o revizí*, in: Zprávy památkové péče 68, 2008, č. 4, s. 286-289; tjž: *Archeologicky odkrytá a prezentovaná zdiva*, in: Podzemní zdivo, sborník Společnosti pro technologii ochrany památek STOP, 2009, s. 42-45.

17 Peter BAXA, Renáta GLASER-OPITZOVÁ, Jana KATKINOVÁ: *Register prezentovaných archeologických nálezisk na Slovensku*, in: Monumentorum Tutela (Ochrana památek) 14, 2003, s. 307-327.

18 Milan JANČO: *Archeologické nálezy v Praze prezentované na místě 1*, in: Za starou Prahu. Věstník Klubu Za starou Prahu 36, 2006, č. 3, s. 25-29; tjž: *Archeologické nálezy v Praze prezentované na místě 2*, in: Za starou Prahu. Věstník Klubu Za starou Prahu 37, 2007, č. 1, s. 41-46; tjž: *Archeologické nálezy v Praze prezentované na místě 3*, in: Za starou Prahu. Věstník Klubu Za starou Prahu 37, 2007, č. 2-3, s. 40-48; tjž: *Archeologické nálezy v Praze prezentované na místě 4*, in: Za starou Prahu. Věstník Klubu Za starou Prahu 38, 2008, č. 1, s. 40-48.